

سیف‌الدین نجم‌آبادی (۱۳۰۱-۱۳۹۵)

استاد سیف‌الدین نجم‌آبادی زبان‌شناس و ایران‌پژوه پیش‌کسوت، در روز پنجشنبه ۲۲ مهرماه ۱۳۹۵ش، در شهر هیدلبرگ آلمان در سن ۹۴ سالگی قلم بر زمین نهاد و چشم از جهان فرو بست. در ۸ فروردین‌ماه سال ۱۳۰۱ش، در خاندان نجم‌آبادی مقیم تهران زاده شد. سرسلسله خاندان نجم‌آبادی، آهنگری ساده به نام استاد باقر است که در نخستین سال‌های حکومت قاجار در روستای نجم‌آباد از توابع شهرستان نظرآباد به آهنگری مشغول بود. نسب دکتر نجم‌آبادی به آیت‌اله حاج شیخ‌هادی نجم‌آبادی روحانی نواندیش آزادی‌خواه و قرآن‌پژوه عقل‌گرای دوره قاجار می‌رسد. پدر ایشان، شیخ‌مهدی نجم‌آبادی از روحانیون مشروطه‌خواه بود که علاوه بر نمایندگی مردم کرمان در مجلس دوم مشروطه، مسئول نظارت بر مطبوعات در اداره معارف بود.

استاد نجم‌آبادی از سال ۱۳۲۷-۱۳۳۲ش در دانشگاه تهران تحصیل کرد. یک سال بعد برای ادامه تحصیل به آلمان رفت و در سال ۱۳۳۵ش با دفاع از رساله‌ای تحت عنوان «رستخیز نزد زردشت» موفق به دریافت درجه دکتری از دانشگاه توپینگن شد. سپس به ایران بازگشت و از سال ۱۳۳۹-۱۳۵۷ش در رشته ادبیات فارسی و زبان‌های باستانی در دانشگاه تهران به تدریس پرداخت. از جمله خدمات علمی ارزنده او در این دوران و در شرایطی که هیچ منبع قابل‌توجهی به زبان فارسی در زمینه ادبیات باستانی در دست

نبود، کتاب *زبان و ادبیات پهلوی* نوشته جهانگیر تاوادیا^۱ را در سال ۱۳۴۸ش از آلمانی به فارسی ترجمه کرد. این اثر گنجینه ارزشمندی از منابع و اصطلاحات مربوط به زبان فارسی میانه است که مرجع مهمی برای تحقیقات تاریخ ادبیات ایران پیش از اسلام به شمار می‌رود. سال‌ها پس از آن استاد احمد تفضلی این کار را ادامه داد.^۲ در زمانی که استاد نجم‌آبادی برای تدریس به دانشگاه فرایبورگ آلمان رفته بود، با ولفگانگ کناوت^۳، استاد رشته تاریخ، آشنا شد و به درخواست او برای خواندن *شاهنامه* و متون پهلوی پاسخ مثبت داد. کناوت از پنجاه سال قبل به راهنمایی استاد خود، ه. ف. یونکر پژوهشی در زمینه آیین کشورداری ایرانیان از منظر نویسندگان یونانی و لاتینی انجام داده بود که هنوز موفق به انتشار آن نشده بود. استاد نجم‌آبادی به درخواست کناوت، بخش‌هایی از کتاب را که مربوط به زبان‌های ایرانی و نویسندگان ایرانی و عرب بود، بازبینی کرد و پیش از انتشار متن اصلی کتاب به زبان آلمانی، چاپ برگردان فارسی آن نیز آغاز و در سال ۱۳۵۵ش با عنوان *آرمان شهریاری ایران باستان از کسنفن تا فردوسی*^۴ در تهران منتشر شد. دو سال بعد، در سال ۱۳۵۷ش، به دعوت دانشگاه هیدلبرگ به کشور آلمان رفت و تا سال ۱۳۹۰ش در آنجا به تدریس زبان‌های ایرانی پرداخت.

ترجمه دیگر او، کتاب *دین‌های ایران باستان*، تألیف ساموئل نیبرگ است که از مهمترین آثار در زمینه تاریخ ادیان ایرانی به‌شمار می‌رود. اصل این کتاب به زبان سوئدی است^۵ که هانس هاینریش شدر^۶ آن را به آلمانی ترجمه و استاد نجم‌آبادی در سال ۱۳۵۹ش، در مرکز ایرانی مطالعه فرهنگ‌ها، ترجمه فارسی آن را منتشر کرد. موضوع اصلی کتاب، دین‌های ایران باستان است، ولی هسته اصلی و مرکزی آن زردشت و دین اوست. این اثر در هنگامه جنگ جهانی دوم منتشر شد و به‌دلیل انعکاس دیدگاه‌های تازه نیبرگ، موج اعتراضات بیشتر ایران‌شناسان آن زمان از جمله

1) Tavadi, J. C., *Die mittelpersische Sprache und Literatur der Zarathustrier*, Leipzig, 1956.

۲) تفضلی، احمد، *تاریخ ادبیات ایران پیش از اسلام*، تهران، ۱۳۷۶.

3) Wolfgang Knauth

4) Knauth, W., *Das altiranische Fürstenideal von Xenophon bis Ferdousi*, Germany, 1975.

5) *Irans forntida religioner*.

6) Hans Heinrich Schaefer

هرتسفلد، دوشن‌گیمن، هنینگ و زئر را علیه او برانگیخت به طوری که کتاب زردشت و جهان او اثر هرتسفلد، به «نقد هشتصد صفحه‌ای نیبرگ» شهرت یافت.

از مهمترین خدمات استاد نجم‌آبادی ترجمه و معرفی برخی آثار مهم فارسی به آلمانی بود. از آن جمله به آثار زیر می‌توان اشاره کرد: قابوس‌نامه نوشته عنصرالمعالی قابوس بن وشمگیر زیاری (۱۳۶۷ش)، سفرنامه ناصرخسرو (۱۳۷۳ش)، کلیله و دمنه نوشته نصراله منشی (۱۳۷۵ش)، مجمل‌التواریخ و القصص با همکاری استاد زیگموند وبر (۱۳۷۸ش) که این اثر در سال ۱۳۷۹ش به عنوان اثر برگزیده بخش بین‌الملل پنجمین دوره پژوهش فرهنگی ایران معرفی شد. دیگر آثار او عبارتند از: الف) تألیفات، دست‌نویس‌های فارسی و اوستایی در کتابخانه دانشگاه هیدلبرگ آلمان (۱۳۶۹ش)، گزیده‌هایی از زبان و ادب فارسی برای نوآموزان آلمانی‌زبان همراه با پژوهشی درباره دستور زبان فارسی به آلمانی با همکاری دکتر زیگفرید وبر (۱۳۹۱ش)؛ ب) ویرایش، مختصر مفید در احوال بلاد ولایات ایران، نوشته محمد مفید مستوفی یزدی بافقی (۱۳۶۸ش)، «مختصر مفید، فهرست‌ها و یادداشت‌ها» (۱۳۷۰ش)، تحریرالعقلا نوشته شیخ‌هادی نجم‌آبادی (۱۳۸۸ش، هامبورگ)؛ ج) عناوین برخی از مقالات ترجمه‌شده او عبارتند از: «دست‌نویس‌های فارسی در کتابخانه سلطنتی سابق برلین»^۱، «استاد دکتر محمد مقدم»^۲، «متن پهلوی اشکانی کتیبه حاجی‌آباد»^۳، «میترا در اوستا»^۴.

مریم رضایی

دومین دوره دوسالانه آموزش زبان فارسی باستان

دومین دوره دوسالانه آموزش زبان فارسی باستان در دانشگاه کاتولیک لوون^۵ واقع در شهر بروکسل در سال ۲۰۱۶-۲۰۱۷ برگزار شد. در این دوره از کلاس‌ها با تمرکز بر

۱) نشریه دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران، س ۷، ش ۳، زمستان ۱۳۳۹.

۲) نشریه دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران، س ۲۳، ش ۴، زمستان ۱۳۵۵.

۳) نشریه هنر و مردم، ش ۸۶-۸۷، س ۱۳۴۸.

۴) نشریه دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران، ش ۱۶، س ۱۳۴۷ این اثر ترجمه‌ای گزیده از مقاله ولفگانگ لنتس است.

5) Université catholique de Louvain

بررسی زبان‌شناختی و زبان‌شناسی تاریخی فارسی باستان، جایگاه زبان‌های ایرانی در میان خانواده‌ی زبان‌های هندواروپایی، جایگاه فارسی باستان در میان خانواده‌ی زبان‌های ایرانی، خط، آواشناسی، صرف و بررسی ساختار نحوی زبان فارسی باستان مورد بررسی قرار گرفت. روش تدریس در این دوره به صورت برگزاری سخنرانی‌هایی درباره‌ی دستور زبان، زبان‌شناسی تاریخی، خوانش و تجزیه و تحلیل متونی بود که دانشجویان تهیه کرده بودند. در این سخنرانی‌ها، با خواندن کتیبه‌های فارسی باستان، بخش‌های مختلف دستور زبان توصیفی و تاریخی این زبان مطالعه شد. مدرس این دوره، ایزبِرت لامبرت، استاد دانشگاه لوون بود. منابع مورد استفاده در این دوره عبارت بودند از:

- 1) BRANDENSTEIN, W., and MAYRHOFFER, M., *Handbuch des Altpersischen*, Wiesbaden, 1964;
- 2) KENT, R. G., *Old Persian*, New Haven, 1953;
- 3) SKJAERVAE, P. O., *An Introduction to Old Persian*, Harvard, 2001;
- 4) SCHMITT, R., *Die altpersischen Inschriften der Achaemeniden*, Wiesbaden, 2009;
- 5) SCHMITT, R., *Wörterbuch der altpersischen Königinschriften*, Wiesbaden, 2014;
- 6) Lecoq, P., *Les inscriptions de la Perse achéménidé*, Paris, 1997.

مریم رضایی

تماس و تغییر زبانی در آسیای غربی

دانشگاه گوتته در فرانکفورت با همکاری مؤسسه‌ی گرید، از تاریخ ۱۰-۱۲ مارس ۲۰۱۷م، میزبان برگزاری همایشی چندزبانه با عنوان «تماس و تغییر زبانی در آسیای غربی» بود. این همایش با نگاهی به چندزبانی در غرب آسیا با تمرکز بر نواحی گردنشین ایران، عراق، سوریه، ترکیه، ارمنستان، آذربایجان و گرجستان برگزار شد. مدیر اجرایی این همایش، هیوا اسدپور، رئیس بخش زبان‌شناسی و مردم‌شناسی مؤسسه‌ی گرید در دانشگاه گوتته بود. دکتر اگنس گرن، دکتر النور کوگهیل^۱، دکتر جفری هیگ، دکتر ایرنا نفسکایا^۲، دکتر مجتبی منشی‌زاده، دکتر توماس یوگل، دکتر زهرا ابوالحسنی چیمه از اعضای کمیته‌ی علمی این همایش بودند.

1) Eleanor Coqhill

1) Irina Nevskaya

این همایش میزبان شرکت‌کنندگانی از کشورهای مختلف جهان از جمله: ارمنستان، اتریش، کانادا، قبرس، جمهوری چک، آلمان، ایران، سوئد، هلند، بریتانیا و آمریکا بود. یوست گیپرت^۱ با ایراد سخنرانی خود با عنوان «بندهای موصولی در جنوب قفقاز در چشم‌اندازی منطقه‌ای»^۲ همایش را آغاز کرد. عناوین برخی از دیگر سخنرانی‌های ایرادشده به شرح زیر است: «تغییرات در زبان فارسی باستان و ارتباط آن با تماس زبانی: مطالعه‌ای تطبیقی»^۳ (مجتبی منشی‌زاده)، «درباره واژگان لوتر جابری، زبان رمزی بازرگانان استان ایلام، کردستان ایران»^۴ (مارتین شوارتز)؛ «چندزبانگی غرب آسیا در آلمان: توصیف سه‌زبانۀ ساختار اطلاعات کرمانجی-ترکی-آلمانی»^۵ (آنت هرکنرات)؛ «آرایش واژه در گویش‌های آرامی نو شمال شرقی»^۶ (جفری خان)؛ «واژه‌بست‌های ضمیری در گونه‌های کردی مرکزی جنوبی»^۹ (مسعود محمدی‌راد)، «درباره تحول -L- > *-š- در ایرانی نو غربی»^{۱۰} (گوهر هاکوبیان)، «معمای فارسی کرمانشاهی: فارسی کردی‌شده یا کردی فارسی‌شده؟»^{۱۱} (امیر شریفی و علی آشوری).

در پایان همایش نیز از تاریخ ۱۳-۱۸ مارس ۲۰۱۷، کارگاهی پیرامون موضوعاتی چون رویکردی بر چندزبانگی در غرب آسیا و تغییرات زبانی برگزار شد.

مریم رضایی

-
- 1) Jost Gippert
  - 2) "Relative Clauses in the Southern Caucasus in an Areal Perspective"
  - 3) "Changes in Old Persian Language and Its Relation to Language Contact: A Comparative Study"
  - 4) "On the Vocabulary of Luter-e Jâberi, a Trader's Secret Language of Ilam Province, Iranian Kurdistan"
  - 5) "Western-Asian Multilingualism in Germany: Towards a Kurmanji-Turkisch-German Trilingual Picture of Information Structure"
  - 6) Annette Herkenrath
  - 7) "Word Order in North-Eastern Neo-Aramaic Dialects"
  - 8) Geoffrey Khan
  - 9) "Pronominal Clitics in Southern Central Kurdish Varieties"
  - 10) "On the Development on *-š-> -L- in Western New Iranian"
  - 11) "The Enigma of Kermanshani Persian: Kurdified Persian or Persianized Kurdish?"

پنجمین نشست بررسی پیکره متون اوستایی در دانشگاه آزاد برلین

مؤسسه مطالعات ایرانی دانشگاه آزاد برلین از ۲۳-۲۴ مارس میزبان برگزاری پنجمین نشست «پیکره متون اوستایی» با عنوان «تصحیح متون اوستایی در قرن ۲۱» بود. عناوین سخنرانی‌ها در این نشست به قرار زیر بود:

«تفسیر و دستور زبان: سرنوشت دعای اهورنور»^۱ (ژان کلنز)، «یسن ۷۱-۷۲ و پایان مراسم آیینی»^۲ (آنتونیو پانائینو)، «درباره قطعات نویافته اوستایی»^۳ (پیرار)^۴، «یشت کوچک/یشت بزرگ: طبقه‌بندی ساسانیان از مراسم‌های آیینی در زبان اوستایی»^۵ (آلبرتو کانترا)، «ناهماهنگی متن و نمودار، درباره نمود متنی و نموداری روساخت آیین برشوم در دست‌نویس‌های اوستایی»^۶ (کیانوش رضانیا)، ماده‌های مضارع تماتیک ساده با واکه ریشه‌ای ā در اوستایی: تحریف متن، نوآوری ناب اوستایی یا صورت تاریخی هندواروپایی؟^۷ (پشل)، «huuarə.xšaētəm. ...raēm. ...» و تضادهای متن اساس»^۸ (جی. مارتینز-پورو و آلبرتو کانترا)، «خط‌شناسی و ویرایش»^۹ (جی. فر)، «<ṇ> اوستایی: درباره تأثیر دانش زبانی بومی هند باستان در استنساخ/اوستا»^{۱۰} (تی.اف. آفدرهایده)^{۱۱}،

1) "Exégèse et grammaire: le destin de l'Ahuna Vaira"

2) "Y.71-72 and the end of Ritual"

3) "Pour de nouveaux fragments avestiques"

4) PIRARI

5) "Yašt ī Keh/Yašt ī Meh: Sasanian Taxonomies of the Rituals in Avestan Language"

6) "When the Text and Diagram do not Accord. On the Textual and Diagrammatic Representations of the Surface of Baršnum in Avestan Manuscripts"

7) "Simple Thematic Presents with Root Vowel ā in Avestan: Textual Corruption, Genuine Avestan Innovation or PIE Archaism?"

8) "huuarə.xšaētəm. ...raēm and the Aporias of the Archetype"

9) "Paleographie et édition"

10) "Avestisch <ṇ>: Über den Einfluss der Einheimischen Sprachwissenschaft des Alten Indiens zur Verschriftlichung des Avesta"

11) T. F. Aulderheide

«پازند نسخه M51»^۱ (اف. دراگونی)، «ویرایش آتروودا در قرن ۲۱: طرح Paippalada زوریخ»^۲ (پ. ویدمر)، «آوانویسی دست‌نویس‌های اوستایی»^۳ (آ. هیتسه، ال. گلدمن)، «ویرایش نسخه پهلوی ونیدداد»^۴ (ام.ا. آندرس - تُلِدو)، «ویرایش نسخه پهلوی یسنا»^۵ (آ. زینی)، «ویرایش انجامة‌های دست‌نویس‌های اوستایی»^۶ (س. غلامی).

مریم رضایی

سومین همایش دوسالانه مطالعات ایرانی

دانشگاه کمبریج سومین همایش دوسالانه مطالعات ایرانی را از ۱۱-۱۲ آوریل ۲۰۱۷ با ارائه مقالاتی در زمینه مطالعات ایرانی برگزار کرد. مقالات به زبان انگلیسی ارائه شدند و عناوین برخی از آنها به شرح زیر است:

اسطوره و تاریخ در ایران باستان:

«ضرب سکه در دوران مهرداد دوم: رهیافت‌های تازه در درک سیاسی و باورهای مذهبی»^۷ (الکساندرا مگوب)؛ «حقیقت، دروغ و صداقت اخلاقی: بازتاب باورهای سلطنتی هخامنشیان در تواریخ اسکندر»^۸ (لورا کنروی)^۹

---

1) "The Pāzand of M51"

2) "Editing the Atharvaveda in the 21st Century: the Zurich Paippalada Project"

3) "Transcribing Avestan Manuscripts"

4) "Editing the Pahlavi Widewdad"

5) "Editing the Pahlavi Yasna"

6) "Editing the Colophons of Avestan Manuscripts"

7) "The Coinage of Mithradates II of Parthia: New Routes to Understanding Political and Religious Ideologies"

8) "Truth, Lies and Moral Integrity: Echoes of Achaemenid Royal Ideology in the Alexander Histories"

9) Laura CONROY

سنت و اسطوره‌شناسی در متون زردشتی: نگاهی نو به مطالعات زردشتی:
«میترا و فره»^۱ (ایرانه فوئرتس)؛ «سرنوشت آذرباد مهراسپندان» (جان تئودور گود)^۲؛
«مطالعه‌ای درباره‌ی ارتباط میان واژه پهلوی Nāwar، آیین Nāwar و دعای اهونور»^۳ (مهربد
خانی زاده)

زبان و ادبیات فارسی: مطالعات تطبیقی:
«مطالعه انتقادی-تطبیقی اطلس‌های زبان‌شناختی ایران و آذربایجان غربی»^۴ (هیوا
اسدپور)

تغییرات و تداوم در زردشتی‌گری معاصر:
«خمیره تشریفات آیینی در خردادایش»^۵ (جیمی اُگنل)^۶
زبان‌شناسی و بینش ادبی در ایران پیش از اسلام و قبل از آن
«شاهزادگان، تبعیدیان و دبیران: تحلیلی بر پیکره نام‌های ایرانی در بابل هخامنشی»^۷ (پتر
زیلبرگ)؛ «تحقیقاتی تازه درباره‌ی متن ختنی متأخر اشوکاودانه»^۸ (فدریکو دراگونی)^۹.
این همایش با حمایت مؤسسه مطالعات ایرانی در بریتانیا، مؤسسه ابوالعلا سودآور، کالج
پمبروک دانشگاه کمبریج، گروه آموزشی مرکز مطالعات آسیایی و خاورمیانه و مرکز
شاهنامه برای مطالعات ایرانی در دانشگاه کمبریج و سازمان هند باستان و ایران برگزار شد.
مریم رضایی

-
- 1) «Mithra and Xvarenah»
  - 2) John Theodore Good
  - 3) “A Study on the Relationship between the Pahlavi Word Nāwar, the Nāwar Ceremony and the Ahunawar Prayer”
  - 4) “A Critical-Comparative Study of Linguistic Atlases of Iran and Azerbaijan Qarbi”
  - 5) “The Nature of Ritual in the Avestan Hymn to Haurvatāt”
  - 6) Jamie O’Connell
  - 7) “On Princes, Exiles and Scribes: An Analysis of the Iranian Name Corpus in Achaemenid Babylonia”
  - 8) “New Researches on the Late Khotanese Aśokāvadāna”
  - 9) Federico DRAGONI

اولین همایش زبان‌شناسی ایرانی در دانشگاه استونی بروک

بخش زبان‌شناسی دانشگاه استونی بروک ۲۸-۳۰ آوریل ۲۰۱۷ میزبان برگزاری اولین همایش زبان‌شناسی ایرانی بود. عناوین برخی از سخنرانی‌هایی که در این همایش سه‌روزه ایراد شد، به شرح زیر است: «استان چهارم‌حال و بختیاری در اطلس زبان‌های ایرانی»^۱ (اریک آنونبی، مرتضی طاهری اردالی)، «نگاهی دیگر به ساختار اضافه: اطلاعاتی از زبان‌های حاشیه دریای خزر»^۲ (ویدا سمیعیان)، «آیا پیوستگی میان گیلکی و مازندرانی وجود دارد؟»^۳ (حبیب برجیان)، «ویژگی‌های نمایان زبان‌شناختی و مرزهای همگویی در استان چهارم‌حال و بختیاری»^۴ (مرتضی طاهری اردالی)، «مبتداسازی گسسته در گویش گیلکی اشکورات»^۵ (ارسلان کهنمویی‌پور، منصور شعبانی)، «دو لایه گروه وابسته اسمی در عبارات اسمی کردی مرکزی»^۶ (طاهر ربور)، «تجزیه نحوی شرطی‌ها در فارسی»^۷ (رویا کبیری، علی درزی)، اجتناب همانندی در صرف: شاهی از واژه‌بست‌های چندکاره در کردی سورانی»^۸ (سحر تقی‌پور)، «(غیر)دستوری‌شدگی مطابقه در ایرانی: مواجهه زبان‌شناسی تاریخی با رده‌شناسی»^۹ (جفری هیگ)، «حذف نهاد در زازاکی: مشکلی برای نظریه ضد مطابقت»^{۱۰} (ریان والتر اسمیت)، «واج‌های حلقی در کردی کرمانجی»^{۱۱} (دنیل بری)، «تجزیه و تحلیل واج-واژی تغییرات مصوت‌ها در افعال تاتی تاکستانی»^{۱۲} (ندا طاهرخانی)، «مؤلفه‌های کنش‌پذیر در میان

1) "Chahar Mahal va Bakhtiari Province in the Atlas of the Languages of Iran"

2) "Another Look at Ezafe Construction: Data from Caspian Languages"

3) "Is There Continuity Between Gilaki and Mazandarani?"

4) "Salient Linguistics Features and Isoglosses in Chahar Mahal va Bakhtiari Province"

5) "Split Topicalization in Eshkevarat Gilaki"

6) "Two DP Layers Within the Central Kurdish Noun Phrase"

7) "The Syntactic Analysis of Conditionals in Persian"

8) "Identity Avoidance in Morphology; Evidence from Polyfunctional Clitics of Sorani Kurdish"

9) "The (Non-)Grammaticalization of Agreement in Iranian: Diachrony Meets Typology"

10) "Argument Ellipsis in Zazaki: A Problem for the Anti-agreement Theory"

11) "Kurmanji Kurdish Pharyngeals"

12) "A Morpho-phonological Analysis of Vowel Changes in Takestani-Tati Verb"

گویش‌های کرمانجی^۱ (سونگول گوندوغلو یوسل)، «ضمایر متصل در گویش عنبرانی زبان‌های تالشی»^۲ (هاکوب آوچیان)^۳، «رویکردی سه‌جانبه برای طبقه‌بندی زبان‌های ایرانی»^۴ (اریک آنونبی)، «گویش‌های فارسی عجم‌ها در کویت»^۵ (دینز گاژی)^۶، «ارگتیو گسسته مشتق در زبان‌های ایرانی»^۷ (فاروق آکوش)^۸، «نظام اشاره در شغنی: همگرایی ابعاد مکانی و اجتماعی»^۹ (پالوما جرتیک)^{۱۰}، «ساختارهای حروف اضافه‌ای در گویش تاتی رایج در شیروان علیا»^{۱۱} (مراد سلیمانوف)، «حالت غیرفاعلی دوگانه و مطابقه میان دو گویش وخی»^{۱۲} (دانیل کافمن).

مریم رضایی

برگزاری دوازدهمین مدرسه تابستانی زبان‌شناسی ایرانی در دانشگاه لایدن

در این مدرسه تابستانی که از ۱۰-۲۱ جولای (۱۹-۳۰ تیر) در دانشگاه لایدن برگزار شد ولیزار زادوفسکی^{۱۳} زبان‌شناسی اوستایی و زبان‌شناسی تاریخی از دیدگاه هندواروپایی تطبیقی، پتر الکساندر کرخوف^{۱۴} مقدمه‌ای بر واج‌شناسی و صرف در هندواروپایی آغازین، هانس فلنر^{۱۵} ترکیب‌های اسمی هندواروپایی، اگنس کُرن زبان

- 1) "Goal Constituents across Kurmanji Dialects"
- 2) "Enclitic Pronouns in the Anbarāni Dialect of the Talyshi Language"
- 3) Hakob **AVCHYAN**
- 4) "A Three-Dimensional Approach to Classification of Iran's Languages"
- 5) "The Persian Dialects of the 'Ajam in Kuwait"
- 6) Dénes **GAZI**
- 7) "Deriving Split-Ergativity in Iranian Languages"
- 8) Faruk **AKKUŞ**
- 9) "Shughni Deictic System: Merging Spatial and Social Dimensions"
- 10) Paloma **JERETIC**
- 11) "Adpositional Constructions in Upper Şirvan Tat"
- 12) "Double Oblique Case and Agreement across Two Dialects of Wakhi"
- 13) Velizar **SADOVSKI**
- 14) Peter Alexander **KERKHOF**
- 15) Hannes **FELLNER**

بلوچی، دزمند دورکین- مایسترانست فارسی میانه مانوی و آلبرت دویونگ مقدمه‌ای بر مانوی را تدریس خواهند کرد.

زبان بلوچی، نزد تعداد کمی از ساکنان مناطق دورافتاده پاکستان، ایران و افغانستان رایج است. در این مدرسه، تدریس این دوره بر عهده آگنس گرن است که دستور این زبان را از دیدگاه در زمانی هم‌زمانی بررسی خواهد کرد. در این دوره با نگاهی بر واج‌شناسی و ویژگی‌های واژی-نحوی در زبان‌های ایرانی آغازین تا بلوچی معاصر، مقایسه‌ای با فارسی میانه و نو انجام می‌گیرد و نمونه‌هایی از متون بلوچی نیز خوانده می‌شود.

هدف از این دوره آموزشی آشنا ساختن دانشجویان با زبان‌شناسی اوستایی و مقدمات زبان اوستایی متأخر و گاهانی، تشابهات آوایی اصلی میان اوستایی، سنسکریت ودایی و دیگر زبان‌ها اصلی هندواروپایی است. یکی از اهداف اصلی دوره آموزشی اوستایی معرفی مفصل ساختار و دامنه گسترش زبان اوستایی است. در این دوره پس از ارائه مقدمه‌ای کلی درباره تاریخ اوستا و نظام نوشتاری آن، درباره نظام واج‌شناسی و عناصر واژی- نحوی آن از دیدگاه نظام صرفی و ساخت واژه بررسی خواهد شد. ولیزار زادوفسکی تدریس این دوره را بر عهده خواهد داشت.

دزمند دورکین- مایسترانست، در کلاس فارسی میانه مانوی دستور زبان و نیز متون مانوی مربوط به قرون ۳ تا ۹ میلادی را معرفی خواهد کرد.

از آغاز پیدایش مانویت در قرن سوم، آیین آن به سرعت در همه جا گسترش یافت و منابع مرتبط به آن به زبان‌های بسیاری منتشر شد. آلبرت دویونگ در دوره‌ای از کلاس‌های این مدرسه، با ارائه مقدمه‌ای درباره دین مانی و معرفی منابع مربوط به آن، دانشجویان را با آموزه‌ها و اعمال مربوط به آیین مانی، شکوفایی و سرانجام از بین رفتن این آیین آشنا خواهد ساخت.

جنبه‌های زبان‌شناختی در زمانی و هم‌زمانی ترکیب‌های اسمی هندواروپایی موضوع مورد بحث دوره‌ای است که هانس فلنر آن را تدریس خواهد کرد. در این کلاس‌ها با تمرکز بر زبان‌های سنسکریت، اوستایی، یونانی، لاتینی، آناتولیایی و تُخاری، دانشجویان با مقدمه‌ای کامل درباره صرف، نحو و واج‌شناسی ترکیب‌های اسمی زبان‌های کهن

هندواروپایی آشنا خواهند شد و به بررسی انواع ترکیب‌هایی که می‌تواند برای بازسازی‌های زبانی به‌کار آید، خواهند پرداخت.

مریم رضایی